

Adress
Regeringskansliet
Utbildningsdepartementet
U2019/02411/UH
103 33 Stockholm

Yttrande kontroller vid högskoleprovet - ett lagförslag om åtgärder mot fusk, SOU 2019:37

Universitetet avstyrker förslaget i sin helhet.

Kroppsvsitation och proportionalitet

Luleå tekniska universitetet anser inledningsvis att en integritetskränkande åtgärd av denna karaktär inte är proportionerlig i förhållande till syftet med åtgärden mot bakgrund av skyddet mot kroppsvsitation i såväl Europakonventionen om mänskliga rättigheter (EKMR) som grundlag. Generellt sett finns det inte stöd i svensk lagstiftning att vidta dylika kontroller med mindre än att det är fråga om att förhindra brott, vid misstanke om brott, som säkerhetsåtgärd eller i syfte att förhindra betydligt allvarligare missförhållanden än fusk. Vid en intresseavvägning kan det inte heller anses proportionerligt att ett förhållandevis stort antal provdeltagare kan utsättas för kroppsvsitation i syfte att upptäcka ett förhållandevis litet antal fuskare. Att fuska är inte ett brott i sig och åtgärden synes oproportionerlig i förhållande till vad lagstiftaren vill uppnå: att upprätthålla förtroendet för högskoleprovet och avskräcka från fusk. Det är inte heller i någon större utsträckning diskuterat om de föreslagna åtgärderna kommer att få effekt vad gäller den organiserade fuskverksamheten genom "fuskligor", vilket måste anses vara den försvårande delen vid den här typen av fusk.

Sekretess för uppgift om tipsare

Mot bakgrund av de begränsade möjligheterna till anonymitet vid exempelvis polisanmälan eller för vittnen, verkar den föreslagna inskränkningen inte vara proportionerlig i förhållande till syftet även om det begränsas genom kvalificerat starkt skaderekvisit. Det ska finnas tungt vägande skäl för att man ska kunna göra avsteg från den grundlagsskyddade offentlighetsprincipen och Luleå tekniska universitetet anser att skälen inte är sådana att avsteg kan göras i detta fall. Enligt universitetets uppfattning visar inte utredningen att sekretess till förmån för tipsare skulle hjälpa eventuella utredningar i sådan utsträckning att det uppväger inskränkningen av offentlighetsprincipen. Vidare finner Luleå tekniska universitetet det svårt att se att den föreslagna möjligheten till anonymitet för tipsare faller inom det område som avses i 2 kap 2 § p 6 tryckfrihetsförordningen.

Omhändertagna föremål och vårdplikt

Vad gäller detta förslag ser Luleå tekniska universitet en problematik i hur denna registrering av såväl person som egendom ska ske och vem som är personuppgiftsansvarig då detta inte har diskuterats i förslaget. Det kan även ifrågasättas om det är lämpligt att en provledare, tillfälligt inhyrda medarbetare, ska ansvara för omhändertagande och förvaring och som därtill har att göra en bedömning om en anmälan till Polismyndigheten ska upprättas. Det är inte heller i förslaget närmare diskuterat hur egendomens skick vid omhändertagandet ska fastställas för att säkerställa att det omhändertagna föremålet återlämnas i samma skick mot bakgrund av det anordnande lärosätets vårdplikt och eventuella skadeståndsansvar.

Specifika förutsättningar för Luleå tekniska universitet

Luleå tekniska universitet ansvarar för samordning av högskoleprovet i Norrbotten, en region som täcker 25% av Sveriges yta och provet ges vid 11-13 orter, där avstånden mellan orterna är långa och relativt få provdeltagare genomför provet på respektive ort. Universitetet behöver till varje provtillfälle ca 50-60 medarbetare för att genomföra provet varav i princip samtliga rekryteras externt vid respektive provort. I dagsläget har universitetet ibland svårigheter att rekrytera provledare och provvakter till samtliga orter.

Betänkandet föreslår en lag om kontroll vid högskoleprov och föreslår att universitet och högskolor ska besluta om och ansvara för genomförande av kontroller med radiovågsdetektor, vidare föreslås att kontrollen endast får utföras av en person som genomgått utbildning som UHR anordnar.

Alla ytterligare roller i genomförandet av provet ökar svårigheterna för universitet att bemanna och ökar dessutom kostnaderna då det inte är möjligt att samma person reser runt till provorterna under provdagen för att genomföra kontroller. I det fall universitetet då beslutar om att inte genomföra dessa kontroller riskerar fusket att flytta från storstäderna ut till mindre inlandskommuner eller att universitetet tvingas ställa in genomförandet av provet på mindre orter vilket motverkar uppdraget om breddad rekrytering.

Betänkandet föreslår att in- eller utpasseringskontroll med kroppsvisitation av samtliga provdeltagare i en provlokal ska få utföras. Respektive lärosäte ansvarar via provledaren för vissa beslut och åtgärder. Beslut kring konsekvenser för provdeltagare som vägrar genomgå kontroll tas av en provledare.

Universitetet önskar förtydligande kring vilka beslut och åtgärder som åsyftas att respektive lärosäte ska ansvara för. Som tidigare påpekats har universitetet i vissa fall svårt att rekrytera provledare till samtliga orter. Alla högre krav som ställs på provledaren kommer göra rekryteringen än svårare. Universitet använder tillfällig personal på samtliga 11-13 provorter och kompetensen kommer bli svår att säkerställa.

Kroppsvisitation ska i första hand genomföras med metalldetektor eller annan liknande anordning. Delbetänkandet gör bedömningen att 244 personer och lika många

radiovågsdetektorer skulle krävas för att i teorin kontrollera samtliga anmälda provdeltagare och man föreslår att detektorerna ska kunna handhas av personal som respektive lärosäte anställer eller arvoderar.

Universitetet vill framhäva att avstånden i Norrbottens län omöjliggör att samma person eller få personer skulle kunna ta sig mellan provlokalerna för att genomföra kontrollerna. Redan idag är det svårt att få ekonomi i att genomföra provet med få deltagare på flera orter med de roller som krävs. Dock har universitetet ett uppdrag att öka antalet sökande från inlandskommunerna där övergången till högre studier är lågt.

Delbetänkandet ger förslaget att universitet och högskolor ska ansvara för genomförande av kontroll med radiovågsdetektor. Bedömning görs att det inte finns en överhängande risk för ökad arbetsbelastning som måste finansieras genom myndigheternas anslag utan att detta ska finansieras genom höjning av deltagaravgiften.

Universitetet ställer sig tveksam till denna bedömning. Som redan påpekats är det redan idag svårt att få ekonomi i genomförandet då det sker på orter med långa avstånd och med få provdeltagare på respektive ort.

Avslutningsvis vill universitetet poängtera att utveckling av provet och provets utförande är positivt då det är ett viktigt instrument för sökande att öka sina chanser att antas till högre utbildning. Att motverka fusk vid provet är av yttersta vikt för att säkerställa provresultatens tillförlitlighet och rättssäkerhet för sökande. Möjlighet till digitalisering och individualisering av provet i syfte att motverka fusk och underlätta distribution och genomförande bör undersökas mer. Digitalisering skulle kunna ge möjlighet att slumpmässigt, helt individualisera provet utifrån en databas med samtliga någon gång använda frågor eller frågor från utprovningsspass.

I beredningen har Marie-Louise Olofsson, universitetsjurist, Petra Rantatalo, chef Analys och Beredning, Marie Larsson, chef Studieadministration, Anita Wiggefors, samordnare för högskoleprovet i Norrbotten samt Mia Oldenburg, chef verksamhetsområde Student deltagit.

Yttrandet lämnas av rektor

Birgitta Bergvall-Kåreborn